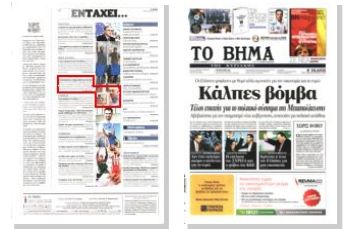

1. ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ ΔΕΝ ΥΠΗΡΧΕ ΣΧΕΔΙΟ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΡΕΥΝΑ

Μέσο: ΤΟ ΒΗΜΑ ΤΗΣ ΚΥΡΙΑΚΗΣ

Ημ. Έκδοσης: . . . 06/05/2012 Ημ. Αποδελτίωσης: . . . 06/05/2012

Σελίδα: 2

ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΕΣ

Στην Ελλάδα δεν υπήρχε σχέδιο για την έρευνα. Ο κ. Σταμάτης Κριμιζής, πρόεδρος του «συμβουλίου των σοφών», του ΕΣΕΤ, εξηγεί από πόσα κύματα πέρασε το αυτόνομο σε προηγμένα κράτη δεκαετές πλάνο για το μοντέλο ανάπτυξης.

→ ΣΕΛΙΔΕΣ Α26-27 →

A26

ΠΡΟΤΥΠΟ ΜΠΛΟΚΟ

ΤΟ ΒΗΜΑ ΚΥΡΙΑΚΗ 6 ΜΑΪΟΥ 2012

Είχαν περάσει τρία χρόνια από την προηγούμενη φορά που επισκέφθηκα το ερευνητικό κέντρο της Ακαδημίας Αθηνών, στου Παπάγου, και η ματιά μου σάρωνε τον χώρο ολόγυρα για αλλαγές. Αλλά, φευ, ο χρόνος έδειχνε να έχει σταματήσει εδώ: Τα εντυπωσιακά κτίρια λιάζονταν το ίδιο λείψανδρο και οι λιμνούλες που περιβάλλουν την είσοδο άχνιζαν ακόμη στεγνές και στέρφες... όσο και οι επιστήμες στη χώρα που τις γέννησε. Είχα έρθει να συναντήσω τον πρόεδρο του «συμβουλίου των σοφών», του ΕΣΕΤ (Εθνικό Συμβούλιο Ερευνας και Τεχνολογίας, καταπώς θεσμοθετήθηκε το 2005). Η σύνθεσή του «με τα καλύτερα μυαλά της Ελλάδας διεθνώς» είχε προβληθεί τότε δεόντως και επικεφαλής του είχε τεθεί ο γνωστός φυσικός και ακαδημαϊκός μας Δημήτρης Νανόπουλος. Τον Φεβρουάριο του 2006 ο κ. Νανόπουλος είχε δηλώσει στο «Βήμα» ότι έχει αναλάβει «το τεράστιο εθνικό έργο της πλήρους αναθεώρησης του ερευνητικού χάρτη της χώρας» και είχε υποσχεθεί ότι «ένα νέο θεσμικό πλαίσιο έρευνας θα έρθει στο ελληνικό Κοινοβούλιο πολύ σύντομα». Όταν όμως τον ρώτησα το 2009 ποιο ήταν το νέο σχέδιο έρευνας, μου απάντησε ότι... ακόμη το έψαχναν! Τώρα, εδώ και ενάμιση χρόνο, τη θέση του Δημήτρη Νανόπουλου έχει πάρει ο αστροφυσικός της NASA και επιστημονικός διευθυντής του Πανεπιστημίου Johns Hopkins των ΗΠΑ Σταμάτης Κριμιζής - γνωστός και ως «ο χαρτογράφος του Διαστήματος». Τα πιο χαρακτηριστικά που θυμόμουν από την πρόσφατη παρουσία του στον ΕΣΕΤ ήταν η ρήση του στην εναρκτήρια συνεδρίαση ότι «τα δύο τρίτα από την ανάπτυξη του ΑΕΠ κατά έτος, σε όλες σχεδόν τις προηγμένες χώρες, προέρχονται από την καινοτομία και την τεχνολογία» και η έκκλησή του προς τη διεθνή επιστημονική κοινότητα να στηρίξει την Ελλάδα (στις 24 Οκτωβρίου 2011). Σήμερα, τι αλλιώς θα είχε να μου πει για τη «χαρτογράφηση της ελληνικής έρευνας» και τη χάραξη δρόμων για την ανάπτυξη;

ΣΤΑΜΑΤΗΣ ΚΡΙΜΙΖΗΣ

Ο πρόεδρος του «συμβουλίου των σοφών», του ΕΣΕΤ, με τα καλύτερα μυαλά της Ελλάδας διεθνώς, εξηγεί από πόσα κύματα πέρασε το αυτονόητο σε προηγμένα κράτη δεκαετιές πλάνο για το μοντέλο ανάπτυξης

Στην Ελλάδα δεν υπήρχε σχέδιο για την έρευνα

ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΗ ΣΤΟΝ ΤΑΣΟ ΚΑΦΑΝΤΑΡΗ

Τον κ. Κριμιζή τον βρήκα μόνο του, να μιλάει ευγενικά στο τηλέφωνο, προσπαθώντας να πείσει κάποιον αρμόδιο ότι του ήταν απαραίτητος «έστω και ένας» ερευνητής για το έργο... Θυμήθηκα ότι, όταν είχε πρωτοεπιστρέψει στην Ελλάδα ο Σταμάτης Κριμιζής, τα μαλλιά του είχαν ακόμη τη ζέση του χαλκού. Τώρα, η τριβή με τα στοιχεία της πατριώδας της τα είχε βαφτίσει απλόχε-

ρα στην πατρία της πλατίνας. Μεταστοιχείωση...

■ **Πείτε μου, πώς και αναλάβετε το ΕΣΕΤ;**

«Μου το ζήτησε η υπουργός Παιδείας, η κυρία Διαμαντοπούλου. Δεν τη γνώριζα πριν. Μάλιστα, λίγο προτού μου το ζητήσει είχα συζητήσει σε συνέντευξή μου την αναξιοκρατία που κυριαρχεί. Αλλά εκείνη με εντυποσίασε, λέγοντάς μου ότι είχε διαβάσει την κριτική μου και συμφωνούσε απόλυτα. Στη συνέχεια, και αφού δέχθηκα τελικά τη θέση, είδα

ότι τήρησε τον λόγο της να μην παρακάμψει ποτέ τις λίστες υποψηφίων που αξιοκρατικά συνθέταμε για τα ερευνητικά ιδρύματα. Σταδιακά, βλέποντας την ευστοφία της στο να αναλαμβάνεται την ουσία των προβλημάτων και να μεθοδεύει τις ενέργειες... ομολογώ ότι κατέληξα θαυμαστής της!»

■ **Οπότε, τι ήταν το πρώτο που πράξατε στο ΕΣΕΤ;**

«Το πρώτο ήταν να κινηθούμε με μια πολύ πιο ευέλικτη ομάδα. Η προηγούμενη σύνθεση είχε κάπου 65

μέλη, με αποτέλεσμα να έχουν συνεδριάζει όλα αυτά τα χρόνια μόνο τέσσερις με πέντε φορές. Αυτό που έκανε Ισιτόν η κυρία Διαμαντοπούλου ήταν να συμπήσει ένα ενδοκράτες συμβούλιο. Εγώ δεν γνώριζα όλα τα άτομα του συμβουλίου όταν ανέλαβα, αλλά κατενοουσίασκα στη συνέχεια από το ποιόν τους: Όλοι τους εξαιρετικοί επιστήμονες, αλλά και - όπως αποδείχθηκε - ακάματοι συνεργάτες. Από την πρώτη μας λοιπόν συνεδρίαση, ζητήσαμε από τον τότε γενικό γραμματέα Ερευνας και Τεχνολογίας κ. Μιχτό

ΤΑ ΕΝΤΥΠΩΣΙΑΚΑ ερευνητικά εργαστήρια της Ακαδημίας σε άλλη χώρα θα έσφουζαν από ζωή. Εδώ οι ερευνητές μας αναζητούν ακόμα λόγο ύπαρξης!

Το εδιανόητο του αυτονόητου

«Τρομάξαμε από τη δύναμη

■ **Και πώς θα πείσετε για το αυτονόητο; Πώς θα μπορέσετε να προτείνετε ένα ισοετικό σχέδιο που θα γίνει αποδεκτό από την εδώ ερευνητική κοινότητα;**
«Είχαμε την επιλογή να εργαστούμε είτε με το μοντέλο "από πάνω προς τα κάτω" είτε με το αντίστροφο. Εγώ, ακριβώς διότι ήθελα τη μέγιστη συνδρομή των ερευνητών στον σχεδιασμό, υποστήριξα το δεύτερο. Έτσι, χρησιμοποίησα τη ήδη θεσμοθετημένα Τομεακά Επιστημονικά Συμβούλια του ΕΣΕΤ, προκειμένου να διοργανώσουν "εντατικές συνεδρίες εργασίας" - ένα μοντέλο γέννησης και αξιολόγησης ιδεών δο-

κιμασμένο στην Αμερική - και να μας παρουσιάσουν τις εισηγήσεις τους για κάθε τομέα. Ως τις αρχές Ιουνίου θα έχουμε αυτές τις εισηγήσεις ανά ερευνητικό τομέα, με τις προτεραιότητες που θα θέτουν».

■ **Και ποια αντιμετώπιση είχε αυτή η πρωτοβουλία παραγωγής προτάσεων;**

«Θετικότητας. Και μάλιστα όχι μόνον από τους ερευνητές αλλά και από τον πολιτικό κόσμο. Θα σας πιο χαρακτηριστικά ότι, όταν κλήθηκα στην αρμόδια επιτροπή της Βουλής, έβριαν όλοι ως απαραίτητα αυτά τα βήματα και ζήτησαν να υπο-

ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΕΣ
ΜΠΛΟΚΟ ΣΤΟΥΣ «ΣΟΦΟΥΣ»

A27

Οι αριθμοί

0,5%	το παρόν της έρευνας
1,5%	ο στόχος για το 2020
3,1%	το παρόν της Φινλανδίας
11	ο πυρήνας του ΕΣΕΤ
120	ο αριθμός σοφών
10ετής	δύσμεση στο μνημόνιο 2

«**ΝΟΜΙΖΑ ΟΤΙ** το κύριο πρόβλημα της πατρίδας μας ήταν η ανοξικρατία» λέει ο ακαδημαϊκός και πρόεδρος του ΣΣΕΤ κ. Σταμάτης Κρμζής, «αλλά συνειδητοποιώ ότι ακόμη βαρύτερο είναι το έλλειμμα ήθους»

μας για στοιχεία ανταπαντιούσαν "Τι τα θέλετε;". Αυτό ήταν το κλίμα και γι' αυτό δεν μπόρεσε ο κ. Μητσός να τα συλλέξει».

■ **Και τώρα; Πού βρίσκεται το θέμα;** «Ευτυχώς για εμάς, τον Απρίλιο του 2011 επελέγη ως ΓΓΕΤ ένας μηχανικός με 20ετή διοικητική εμπειρία στον ιδιωτικό τομέα, ο κ. Κώστας Κοκκινοπλίτης. Ο άνθρωπος αυτός κατόρθωσε να αντλήσει αξιόπιστα δεδομένα, τα οποία τα είδαμε για πρώτη φορά τον περασμένο Σεπτέμβριο. Τώρα, επιτέλους, ξέρουμε το τι συνέβαινε και μπορούμε να σχεδιάσουμε το τι μπορεί να συμβεί. Το δεκαετές μας σχέδιο θα βασιστεί στην αύξηση της εθνικής δαπάνης για την Έρευνα από το 0,5% του ΑΕΠ (που είναι τώρα) στο 1,5% ως το 2020».

■ **Πρακτικά μιλώντας, ακόμη και αυτό το τωρινό 0,5% έφθανε στα χέρια των ερευνητών;**

«Όχι! Η πραγματικότητα είναι ότι οι ερευνητές μας δεν είχαν χρηματοδοτηθεί ουσιαστικά όλη την παρελθούσα πενταετία. Γι' αυτό και αμέσως εισηγήθηκε το πρόγραμμα "Αριστεία", που αφενός έδωσε μια κάποια ανόσια ζωή στο ερευνητικό δυναμικό μας, αφετέρου μας επέτρεψε να σταθίσουμε με νέα δεδομένα τις ερευνητικές ανάγκες της χώρας. Πρέπει όμως να σας πω ότι έχω ταλαιπωρηθεί ψυχικά από το τι επακολούθησε του "Αριστεία": καταϊγμός επιστημόνων που μας κατηγορούσαν για συνομοσίες εξόντωσης ερευνητών και τέτοια παρόμοια. Ήταν μια φοβερά άδικη αντιμετώπιση, ιδιαίτερα για τους ακούραστους πρωταγωνιστές αυτού του προγράμματος – όπως οι καθηγητές Ηλιόπουλος της Ecole Polytechnique και Οντόνι του ΜΠ. Όχι μόνο είχαν δουλέψει ανιδιοτελώς και "άπειρες" ώρες, αλλά δεν είχαν λάβει μέρος σε καμία επιλογή. Στις εργασίες των Θεματικών Επιτροπών Αξιολόγησης προσκλήθηκαν και δέχθηκαν ανδιστελώς να συμμετάσχουν περίπου 120 Έλληνες και ξένοι πανεπιστημιακοί απ' όλον τον πλανήτη. Άλλοτε από τα μέλη του ΕΣΕΤ δεν επενέβη κανείς διότι, πολύ απλά, κάτι το τόσο ανειπησθητικό και ανήθικο είναι αδιανόητο να εμάς που εργαζόμαστε χρόνια στο εξωτερικό. Εδώ όμως το να κάνεις απλά το καθήκον σου θεωρείται ύποπτο».

a.kafantaris@gmail.com

Υπάρχει ελπίς;

«Επιστημονική δουλειά χωρίς ήθος και αξιοκρατία δεν νοείται»

■ **Πώς περιμένετε να εμπεδωθεί η αξιολογία στα ΑΕΙ και στην ερευνητική κοινότητα όταν πολιτικοί συσχετισμοί την αποδίδουν και διοικητικά στελέχη αυτών των φορέων τη συμπατάρουν;**

«Δεν γνωρίζω αν θα συμβεί άμεσα... Ισως πρέπει να πάσουμε ακόμη πιο κάτω για να ξεπηλάσουμε ως χώρα... Ως ένα πρώτο βήμα πάντως, νιώσαμε μια αλλαγή της νοοτροπίας ήδη από τον φορέα με τον οποίο άμεσα συνεργαζόμαστε, τη ΓΓΕΤ. Αλλά τελικά αληθεύει ότι υπάρχει μια γάγγραινα πολύ πιο βαθιά σ' αυτή τη χώρα, βαθύτερη και από την ελληνική αξιολογία; Υπάρχει πλέον μέγα έλλειμμα ήθους!».

■ **Το οποίο... πώς μπορεί να ανακτηθεί;**

«Εγώ μπορώ να μιλήσω μόνο για την έρευνα. Επιστημονική έρευνα χωρίς ήθος και αξιοκρατία δεν νοείται. Αλλά για να φθάσουμε σε αυτό πρέπει να έχει παγωθεί η αξιολόγηση. Δεν μπορείς να κάνεις έρευνα με ερευνητές που δεν γνωρίζεις τι αξίζουν!».

■ **Έρευνα όμως για ποιον; Μεταξύ του επιστήμονα που ερευνά και του πολιτικού αποδέκτη των καρπών της έρευνας, μεσολαβεί η βιομηχανία που θέτει σε γραμμές παραγωγής τα επιστημονικά ευρήματα. Πώς θα διασφαλίσετε στο τοιαύτο σχέδιο ότι θα υπάρχουν ενδιαφερόμενοι για το έργο των ερευνητών μας; Στο ΕΣΕΤ της Φινλανδίας συμμετείχαν εκπρόσωποι της βιομηχανίας και των χρηματοδοτικών επιχειρήσεων. Στο δικό μας ΕΣΕΤ δεν βλέπω τίποτε αντίστοιχο.**

«Δεν φαντάζεστε πόσο καιρός και επίκαιρη είναι η ερώτησή σας. Κοιτάτε αυτό το χθεσινό e-mail μεταξύ των επιτροπών; Συζητούσαμε ακριβώς τη συμμετοχή εκπροσώπων τέτοιων φορέων στην κατάρτιση του στρατηγικού σχεδίου για την έρευνα και την καινοτομία. Ομοιολογώ όμως ότι αντιμετωπίζουμε ένα εξαιρετικά αρνητικό κλίμα, καθώς είναι παγωμένη η αντίληψη στα πανεπιστήμια μας ότι κάθε συνεργασία ΑΕΙ με βιομηχανία είναι "αμαρτία". Δεν καταλαβαίνουμε ότι αν δεν ξαναφύσουμε να σπάζουμε πράγματα σ' αυτόν τον τόπο δεν θα έχουμε μέλλον σε αυτόν!».

■ **Πέρα από το ξαναζήγισμα οριστού ή λάθους των όπλων αντιλήψεών μας, πέρα από την επιλογή ή όχι υποθέτησης νέας νοοτροπίας, ενεδρεύει πάντα το ζητούμενο των «καυσίμων» για την εκάνηση μιας αναπτυξιακής πορείας. Μήπως θα έπρεπε να αναζητήσουμε ένα New Deal με τους εφοπλιστές μας – που παραμένουν αφορολόγητοι – και να τους ζητήσουμε να χορηγήσουν την επιστημονική έρευνα στη χώρα;**

«Μπορεί να βελάσετε, αλλά το έχουμε συζητήσει και αυτό. Προτείνω αρχικά να σπηθεί κάτι παρόμοιο με το Εθνικό Ίδρυμα Επιστημών των ΗΠΑ (NSF), το οποίο θα προάγει την έρευνα ανεξάρτητα από πολιτικές επιλογές. Μας είναι όση την τρέχουσα κατάσταση δεν μπορούν να υποστηρίξουν κάτι το τόσο ρεζοσιαστικό. Υπερα σιχτήσαμε κάτι σαν το ταμείο ερευνών που προτείνατε, από τους εφοπλιστές και την επιχειρηματική κοινότητα γενικά. Αλλά και αυτή η πρόταση παραμένει προς το παρόν χωρίς απάντηση».

Χωρίς απάντηση... Αναρωτήθηκα αν για τον νέο επιστήμονα αυτής της χώρας είναι χαρτότερο το να του δίνουν αρνητικές απαντήσεις από το να τον αφήνουν χωρίς απάντηση... Ωστόσο η θλίψη που διάβαζα στα μάτια του επικεφαλής των 11 σοφών δεν με άφησε να επιμείνω. Θα περιμένα – όπως κι εσείς – να μετρήσουμε στα επόμενα χρόνια το πόσο και ποιους είχαν και έδωσαν απαντήσεις!

να μας δώσει το υπάρχον δεκαετές σχέδιο έρευνας και ανάπτυξης. Μας απάντησε ότι δεν υπάρχει κάτι τέτοιο. Δηλαδή, κάτι που υπάρχει σε όλες τις άλλες χώρες της Ευρώπης δεν είχε γίνει ποτέ στην Ελλάδα! Του ζητήσαμε τότε τα ερευνητικά δεδομένα, προκειμένου να συντάξουμε εμείς ένα δεκαετές σχέδιο, και υποσχέθηκε να τα συλλέξει. Υστερα όμως από τρεις μήνες ο κ. Μητσός παρατήθηκε χωρίς να έχει συγκεντρώσει ακόμη τα στοιχεία».

■ **Θα ήθελα εδώ μια διευκρίνιση:**

Διάβασα στην ενημέρωση του ΕΣΕΤ προς το υπουργείο Παιδείας, της 22ας Φεβρουαρίου 2012, τη μνεία «σύμφωνα με το 2ο μνημόνιο, η κυβέρνηση έχει δεσμευθεί να ολοκληρώσει το ΕΣΠΕΚ (Εθνικό Στρατηγικό Πλαίσιο για την Έρευνα, Τεχνολογία και Καινοτομία, με ορίζοντα δεκαετίας) πριν από το τέλος του 2012». Να εννοήσω ότι το τοιαύτο σχέδιο το χρωστάτε στην τρούκα;

«Οχι βέβαια: ήταν κάτι που το ζήτησα από την πρώτη συνεδρίαση της νέας επιτροπής, στις 21

Σεπτεμβρίου 2010, ακριβώς διότι έτσι χαράσσεται η στρατηγική έρευνας παντού στον κόσμο. Η κυρία Διαμαντοπούλου αποδέχθηκε αμέσως το αίτημα. Όπως ανακαλύψαμε όμως, όλα τα ερευνητικά κέντρα πλην του ΙΤΕ και του ΕΚΕΤΑ ηρούσαν τα βιβλία τους με τρόπο από ερασιτεχνικό ως ανύπαρκτο. Από τέτοια στοιχεία πώς να εξαγάγεις ασφαλή συμπεράσματα; Και, πέρα αυτών, υπήρχε και η απρόσμενα αρνητική στάση πολλών διευθυντών των ιδρυμάτων, που στο αίτημά

της γραφειοκρατίας του τόπου μας»

βληθούν σε νομοσχέδιο, ώστε να δεσμευθούν και τις επόμενες κυβερνήσεις. Ενίωσα ότι επιτέλους κάτι αλλάζει στη νοοτροπία...».

■ **Μήπως ξεχνάτε τον κρυφό παράγοντα ισχύος της ελληνικής δημόσιας ζωής; Εννοώ τα μεσαία διοικητικά στελέχη υπουργείων και οργανισμών.**

«Δεν τον ξεχνώ καθόλου και μάλλον έχω νιώσει ξεκάθαρα τη δύναμη αυτή της γραφειοκρατίας του τόπου μας. Πέρναι, όταν σχεδιάζονταν ο νέος νόμος για την Έρευνα, την Τεχνολογική Ανάπτυξη και την Καινοτομία, τρομάξαμε από τις εκατοντάδες

σελίδες που ήθελαν να εντάξουν, καθορίζοντας απίστευτες λεπτομέρειες. Βοηθήσαμε τότε να συνταχθεί ένα σχέδιο μόλις 35 σελίδων, που το ενέκρινε η υπουργός αλλά δεν πρόλαβε να το υποβάλει – και βέβαια ο διάδοχός της δεν το θεώρησε θέμα προτεραιότητας προ των εκλογών. Ένα άλλο θέμα που προσπαθήσαμε να προωθήσουμε αλλά δεν προλάβαμε να ολοκληρώσουμε ήταν η μετατροπή των τεσσάρων Ερευνητικών Κέντρων Δημοσίου Δικαίου σε Ιδιωτικό Δίκαιο. Όλοι εμείς οι του εξωτερικού ήμασταν απόλυτα ομόφωνοι σε αυτό το θέμα, διότι γνωρίζουμε ότι δεν πρό-

κειται για απεμπόληση των φορέων ως δημοσίων ιδρυμάτων, αλλά για αποτελεσματική και αξιολογική διοίκηση. Ωστόσο η πολυνομία σ' αυτή τη χώρα υποβοηθά όποιον θέλει να κωλυσιεργήσει ή και να μπλοκάρει τις αλλαγές».

■ **Είπατε ότι ο διάδοχός της - ο κ. Μπαμπινιώτης - δεν το θεώρησε ως προτεραιότητα. Το είπατε αναφερόμενος στη γνωστή αντιπαράθεση;**

«Η αντιπαράθεση ανέκυψε σχετικά με την πρόταση αλλαγής του νέου νόμου για τα ΑΕΙ χωρίς να προηγηθεί η τριετής αξιολόγηση. Κατ' εμάς είναι αδιανόητο

να συνεχίσουμε την πορεία αυτού του τόπου χωρίς διασφάλιση της αξιοκρατίας – και το είπαμε. Αλλά πέρα από αυτό το συμβάν, η έλλειψη πραγματικής αξιολόγησης είναι αυτή που επηρεάζει να επικρατήσει μια απίστητη ατασθαλία και δαπάνη του δημοσίου χρήματος, για να βολεθούναι ημετέροι. Για παράδειγμα, ολόκληρο ερευνητικό κέντρο με δύο ερευνητές και 100 υπαλλήλους στήθηκε λίγο πριν από τις εκλογές του 2007 και δόθηκε διά νόμου τη χρηματοδότηση του επί πέντε χρόνια με 25 εκατ. ευρώ! Νιώσαμε κυριολεκτικά ότι μας είχαν φωνάξει για... πυροσβέστες».